

Sjelden i trøbbel

Øystein Helmikstøl
journalist i Psykologtidsskriftet

Fartein Rudjord

Hun skulle gjerne hatt flere turer i hvit cabriolet for å oppsøke andre resiliensforskere hun er venn med på Facebook.

MINISTER: Anne Inger Helmen Borge hadde ikke hatt noe imot å være litt Jens.

Navn: Anne Inger Helmen Borge

Utdanning: Dr. psychol.

Stiling: Professor i utviklingspsykologi og fra nyttår forskningsleder ved UiO

Aktuell: Bestselgeren hennes nå også i svensk utgave: Resiliens. Risk och sund utveckling

62-åringen har prikket inn toppformen og stiller forberedt. Mellom oss er det bare en bra bunke gylne vafler.

Hvorfor ble du psykolog?

– Det har jeg ofte lurt på selv også. Far var bonde, men han hadde alltid ønsket å bli lege. Det var i 30-årene. Vi var en stor familie og jeg vokste opp med mange og sterke diskusjoner om arv og miljø. Jeg har alltid vært utadvendt og interessert i folk.

Sjekk opp journalene til de det har gått bra med, det er faktisk de fleste

– En viktig årsak er at jeg tok psykologi som valgfag i første klasse på gymnaset, sammen med sjakk og kunsthistorie. Dette var i slutten av 60-årene. Vi hadde en god lærer i første gym, han var rar og original og ba oss fortelle om oss selv og det vi kom til å gjøre ti år inn i framtida. Det var utfordrende. Jeg ville egentlig innerst inne studere fransk, men jeg så på de andre som også ville det: Det var jenter med foldeskjørt og perlekjeder, noe sånt hadde ikke jeg. Og jeg var ikke særlig interessert i akkurat det heller.

– Jeg har alltid vært tiltrukket av universitetet, alt fra trærne utenfor som blomstrer, de støvete mursteinsveggene og de svære heisdørene. Jeg har sansen for de gode gamle akademiske bygningene. Ellers var jo SV-fakultetet et oppsamlingssted også, spesielt for jenter som samlet poeng for å komme inn på fysioterapistudiet.

Hvilken fagperson eller forsker har betydd mest for deg?

– Det er først og fremst Emmy Werner, som startet resiliensforskningen i USA på 50-tallet. Hun dro til den fattigste delstaten, Hawaii, og fulgte nesten tusen barn, mange av dem med dårlig utgangspunkt ved fødsel, fra de var to til de var 40 år. Hun studerte og fant ut om mange av dem at de opprettholdt et godt liv med jobb og familie selv med dårlige utgangspunkt. Hun gjorde virkelig et banebrytende og originalt arbeid. Det var også fascinerende å lese om metodene hennes for å få tilgang til opplysninger. Jeg var vel den første i Norge som fulgte barn over tid, og jeg har lært mye av Werner.

– Andre som har betydd mye for meg, er britiske Michael Rutter og amerikanske Sandra Scarr. Scarr brakte atferdsgenetikk inn i resiliensforskningen. Annie von der Lippe og jeg besøkte henne på Hawaii for noen år siden og dro rundt i en sånn åpen, hvit Mustang og så kaffefarmen og labradoroppdrettet hennes. Det kunne være på tide å gjøre noe sånt igjen, vi er jo Facebook-venner. Mange resiliensforskere er det, og flere av dem publiserer jevnlig veldig interessante ting der.

Hva er den beste fagartikkelen du har lest det siste året?

– Det er «Posttraumatic Stress Disorder Following the September 11, 2001, Terrorist Attacks» av blant andre av Yuval Neria. Den ble trykt i *American Psychologist* ved tiårsmarkeringen for angrepene mot USA 11. september 2001, og den ga meg nye perspektiver på resiliensforskning. Den ble også veldig relevant etter 22/7 i Norge. Amerikanerne er gode på forskning om posttraumatisk stress. Et hovedpoeng er å følge ofrene i minst fem år etter en katastrofe, tre år er for kort tid. Og man bør inkludere venner i behandlingen.

Hva er din faglige favoritt-kjepphest?

– Sjekk opp journalene til de det har gått bra med, det er faktisk de fleste. Det er mitt klare råd til klinikere. På den måten finner vi ut mye om hvordan vi kan hjelpe dem som er i trøbbel. Hvorfor sluttet de å drikke? Hvorfor kutta de ut det kriminelle nettverket sitt? Hva er det som gjør at så mange endrer seg på en positiv måte? Vi kan mye om patologi, vi må supplere det med resiliensforskning.

Hvilken sak burde psykologer gå i bresjen for?

– Forebygging. Årsaksforskning. Psykologer må forske mer. Be pasientene om å få bruke opplysningene til forskning, der tror jeg leger er flinkere enn psykologer. Og Psykologforeningen burde motivere til stadig mer publisering av fagartikler

Hvilken norsk psykolog fortjener mer oppmerksomhet?

– Det er selvsagt mange, men jeg er veldig imponert over det Vibeke Moe har gjort hittil. Hun er virkelig en pionér og har studert hvordan det går med barna til mødre med store rusproblemer. Hun

starter som førsteamanuensis her på Psykologisk institutt til høsten, og hun har et godt internasjonalt kontaktnett. Det skal bli spennende å se hva hun driver det til.

– *Hva brenner du mest for som psykolog?*

– Forskning. Forskning. Forskning.

Hva ville du gjort om du var minister for en dag?

– Jeg ville selvsagt vært Jens, og jeg ville gjort noe med rusomsorgen og for barn med spesielle behov. Inkludert foreldrene deres. På 70- og 80-tallet var integrering veldig viktig. Jeg jobbet som skolepsykolog i PP-tjenesten og sendte alle inn i normalsystemet, det er jammen ikke sikkert det var riktig. Barn med spesielle behov fikk penger til drosje slik at de kunne bli kjørt til skolen for å gå i klasse med de andre ungene. Kanskje vi bør gå tilbake til barnevernsinstitusjonene igjen? Jeg er ikke sikker på at disse barna får oppfylt rettighetene sine slik vi gjør det nå. Vi må hjelpe sårbare barnegrupper med å få mer midler. Det tror jeg Jens er enig i.

Hva er din største skrekk?

– Å tabbe meg skikkelig ut, å gjøre feil.

Har du gjort en skikkelig tabbe noen gang?

– Nesten. Det nærmeste jeg kommer er da jeg disputerte. Vaktene var snille og rause og slapp inn en del løse frosne fugler som fikk komme inn i auditoriet og ta en pause. Det luktet ikke godt der inne, men det var sånn det skulle være. Da jeg kom opp i tolvte etasje en dag, så jeg en pjuškete, ustelt fyr stå der. Jeg regnet med at han hadde forvillet seg, og jeg holdt på å forklare ham veien ut. Da kom plutselig professor Strøm ut, gikk bort til ham og sa gledesstrålende navnet hans. Vet du hvem det var?

– *Eh...?*

Nobelprisvinner Trygve Haavelmo!

– *Hva irriterer deg med psykologien?*

– Jeg kommer ikke på noe, dette er jo så moro! Jeg engasjerer meg heller enn å irritere meg. Og jeg elsker faget og jobben min og koser meg med det jeg gjør, dermed havner jeg sjelden i trøbbel, syns jeg. Men jeg har en svakhet: Jeg sprer meg for mye. Jeg er for interessert i for mange ting. I det siste har jeg vært mye opptatt av grønn psykologi, jeg snakket nylig med et tv-team fra Korea om naturbarnehager, for eksempel. De skjønte ikke så mye av konseptet, og de reagerte sånn «hæ? Er barna ute?».

Har du en psykologvits på lager?

– Denne fikk jeg på sms fra en moroklump i Oljedepartementet: **Psykologen:** De er åpenbart schizofren. **Pasienten:** Det er jeg ikke. (Og føyer raskt til): Og ikke jeg heller.

Den er jo litt relevant i disse schizofreni-tider.